

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Votvm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

V O T V M.

CASVS I.

Votum
Castitatis
in seculo.

*Virum laudabile sit & salutare votum perpetua
Continentia emittere in seculo?*

4

ERror est, ne dicam hæresis, asserere non esse laudabile & salutare in seculo emittere votum Continentiæ perpetuæ, & ducere vitam spiritua-lem illi statui congruentem ex iudicio prudentis Confessarij; aut eas, quæ id faciunt, nihil mereri.

*Hæresis
Iouiniani
circa cali-
batum.*

Sciendum, olim docuisse Iouinianum, Continentiam siue in seculo, siue in monasterio seruata, non esse meliorem coniugio, nec amplius mereri coram Deo; vt patet ex D. Hieronymo lib. 1. contra Iouiniani, & ex Augustino lib. ad Quodvult-Deum, de hæresibus, hæresi 82. Qui igitur dicunt virginitatem in seculo cultam & seruata non esse laudabilem & meritoriam, etsi in monasterio laudabilis sit & meritoria, cur nõ sint censendi Semi-Iouiniani? non video? Sanè si tempore D. Hieronymi extitissent, & talia effutiuissent, sanctissimus ille vir in eos tanquam in Iouiniani socios inuectus fuisset. Omnia enim argumenta quæ ille contra Iouinianum inlittuit, generalia sunt, ac proinde & contra istos vim habent. Neque vllus vnquam Patrum, qui vel de virginitate, vel de cælibatu scripsit, monasticam dumtaxat continentiam laudauit, sed etiam eam quæ in seculo seruatur. sed nunc breuiter id probemus.

5
*Calibatus
laudatur
ab Apo-
sto-
lo.*

6
*Ab Ap-
ostolo
per epistolam,
vt docet D. Hierony-
mus. Verum illa quæ in virginitate erant cõuerse
ad Christum, non deberent in ea permanere; an
posset nubere. Non dubitabant an deberent in-
gredi monasterium, cum eo tempore fortè nullũ
ibi esset, sed an manentes in seculo, deberent ser-
uare virginitatem. Respondet Apostolus, non esse
præceptum Domini: tamẽ esse valde laudabile, &
saluberrimum consilium à coniugio in seculo ab-
stinere, & virginitatem seruare: idque probat pul-
cherrimè. Qui ergo dicunt id non esse laudabile
& meritorium, apertè repugnant Apostolo: ac
proinde doctrinam erroneam docent.*

6
*Sum coluit
Deipara.*

4. Prophe-
tissa.

Vidua.

Secundò, B. Virgo virginitatẽ vouit in seculo, vt Patres colligunt ex illo Luca 1. *Quomodo fiet istud, quomã virum non cognosco?* Hanc igitur imitantur omnes quæ in seculo virginitatem vouent. Quòd si tunc laudabile, & meritorium erat coram Deo, cur non & modò?

Tertiò, Philippus Diaconus habuit domi suæ quatuor filias prophetissas, vt patet Acto- rum 21. In quem locũ notat Theophilactus, idẽd Scripturam disertè exprimere voluisse, fuisse virgines & prophetissas, vt insinuaret donũ prophetiæ fuisse præmium virginitatis Deo consecrata: non enim fuisse aliam causam hoc exprimendi.

Quartò, Apostolus 1. ad Timoth. 5. apertè significat illo tempore viduas plurimas solitas vo-

uere continentia in seculo, cum ait: *Adolescentiores viduas deuita* (id est, non eligas): *cum enim luxuriam fuerint in Christo, nubere volunt, habentes damnationẽ, quia primam fidem irruam fecerunt*: vbi Doctores & Patres intelligunt votum continentia: vide quæ sequuntur. Ex quibus patet in seculo hæc præstita.

Quintò, Matth. 13. Qui in terram bonam seminatus est, hic est qui audit verbum, & intelligit, & fructum adfert; & facit aliud quidem centesimũ, aliud sexagesimum, aliud verò trigesimalum. Multi Patres hunc locum explicantes, fructum centesimum virginibus tribuunt, sexagesimum viduis, tricesimũ coniugatis. Ita D. Hieronymus in hunc locum, & lib. 1. contra Iouinianum in principio, & Athanasius epistola ad Ammon Monachum, & Augustinus de sancta Virginitate c. 44. etsi idem Augustinus alibi centesimum ad Martyres, sexagesimum ad virgines, tricesimum ad coniuges referat. Neque dici potest hoc intelligi tantum de virginibus in monasterio constitutis: quia Patres diuidunt totam doctrinam in tres status, scilicet coniugatorum, viduarum, virginum; ac proinde intelligunt omnes virgines, quæ in Ecclesia vniuersa virginitatem colunt.

Sextò in Scripturis passim commendatur virginitas & continentia, nõ tantum coniuncta paupertati & castitati in monasterio, sed etiam per se & seorsim spectata, vt in seculo colitur. Matth. 19. *Sunt Eunuchi qui se ipsos castrauerunt propter Regnum Dei. Qui potest capere, capiat.* vbi Dominus generatim hortatur ad virginitatẽ, neque adstringit ad monasterium. Sapientia 3. *Felix sterilis & incoquinata, quæ nesciuit torum in delicto; habebit fructum in respectu animarum sanctarum.*

Septimò probari potest rationibus. Primò, Si meritorium est colere virginitatẽ in monasterio, cur non etiam in seculo? Non enim circumstantia loci facit meritum, sed pia voluntas, & operis sublimitas. Atqui hæc pia voluntas potest etiam extra monasticam vitam haberi. Potest enim virgo velle abstinere à nuptijs, Deoque suam virginitatem consecrare, quia consilium est Christi: quia Deo gratum: quia imitatio Christi, Beatae Virginis, & illustrius Sanctorum: quia species vitæ Angelicæ: & similes ob causas. Sublimitas quoque operis in se spectati par est. Cur ergo extra monasterium non mereantur quæ virginitatem vouent & colunt?

Secundò, Non solum in monasterio, sed etiam in seculo valde meritorium est ieiunare, orare, elemosynas corporales & spirituales in proximos conferre, & ad hoc se voto obstringere, cur non etiam seruare virginitatem, & ad eam se voto adstringere? Si enim alia opera bona non amittunt suam dignitatem & pretium apud Deum, ex eo quòd fiant in seculo, cur virginitas suam dignitatem non retineat in seculo? cur cultus corporis modestus & grauis non habeat suum meritum in seculo?

Tertiò, Valdè laudabile est & meritorium coniuges ex mutuo consensu abstinere ad tempus ab usu coniugij, vt vacent rationi, etsi maneant in seculo, vt docet Apostolus: ergo multò laudabilis est vt quis perpetuò abstineat, & voto ad hoc se allingat, etsi in seculo manere velit.

Quartò, Valdè laudabile est & meritorium vt coniuges mutuo consensu voueant continentiam, etsi in seculo manere velint; vt patet ex usu Ecclesiæ,

7
*Parabola
de fructu
centesimo.*

Eunuchi.

8
1. Ratio.

2. Ratio.

3. Ratio.

4. Ratio.

Electa, & passim docent Patres. de qua re vide pulcherrima testimonia apud D. Augustinum epistolā 45. ad Armentarium, & epistolā 70. ad Bonifacium, & 199. ad Ediciam. cur ergo non sit laudabile virginibus in seculo viuentibus uirginitatem perpetuam uouere?

5. Ratio.

Quintò, Fide tenendum est esse laudabile & meritorium si adolescentes & uiri in seculo continentiam uoueant: imò Ecclesia compellit illos uouere qui sacros Ordines cepissent. Cur ergo non sit laudabile idiplum facere feminas? Non enim Deus sexum respicit, sed uoluntatem. Si dicas ob pericula. At longè plura sunt pericula uiris plerumque, quàm feminis: uiri enim Ecclesiastici maiore libertate uersantur inter homines quàm feminæ uirgines, multasque habent illecebras libidinum, quibus feminæ carent. vnde uidemus etiam longè plures labi, quàm uirgines.

10

6. Ratio.

Sextò, Virginitas etiam culta in seculo liberat à sollicitudinibus huius seculi, quibus iuncti matrimonio mirè implicantur, ut docet Apostolus 1. Corinthiorum 7: Tribulationem carnis habebunt huiusmodi. Volo autem uos sine sollicitudine esse. Ergo est valdè laudabilis & meritoria.

7. Ratio.

Septimò, Valdè laudabile est & meritorium id amplecti, quod facultatem præstat sine impedimento Deum obsecrandi, & cogitandi ea quæ Domini sunt, quomodo placeamus Deo. Atqui hoc præstat uirginitas, etiam in seculo, ut docet Apostolus 1. Corinth. 7. Mulier innupta & uirgo cogitat quæ Domini sunt, ut sit sancta & corpore & spiritu. Et infra: Beatior erit, si sic permanserit secundum meum consilium: puto enim quod & ego spiritum Dei habeam. Non ergo habent spiritum Dei, qui docent quòd non meretur, si sic manserit: si enim non meretur, non est beator.

11

8. Ratio.

Octauò, Omnibus ætatibus post mortè Christi, plurimæ extiterunt quæ in seculo uel uirginitatem, uel continentiam in statu coniugali, uel post statum coniugalem coluerunt, & uoto firmauerunt, ut patet ex historijs. Imò Illustrissimæ uirgines quas Ecclesia colit, tales fuere; ut Tecla, Agnes, Agatha, Cecilia, Lucia, aliæque innumere, & ipsa Virgo uirginum B. MARIA, quæ omnibus uirginibus propofita est exemplum. Nulla est in orbe Christiano Prouincia, quæ non hodieque plurimas eius imitatrices habeat in seculo. Mira temeritas, mirum supercilium id audere improbare, quod omnibus sæculis in usu & ueneratione fuit, & etiamnum apud omnes Catholicas nationes uiget.

12

9. Ratio.

Nonò, Non omnibus conuenit status monasticus. Multæ enim uirgines & uiduæ uel non sunt idoneæ ad omnes illas obseruantias, idque uel ob inualerudinem, uel ob aliquam aliam causam; uel si sunt idoneæ, non habent animum: & cur non habeant, sæpè non carent iustissimis rationibus. Quis coget has ingredi monasterium, uel iungi nuptijs? Cur his non liceat in seculo permanere, & uirginitatem colere, & eandem uoto firmare? Certè nemo id potest improbare nisi spiritu Iouiniani præditus. An quia non uult ingredi monasterium, idèd debet iungi nuptijs? Si non uult id quod summum tibi uideretur, idèd non potest capere medium, sed tenetur uel summum, uel inimum aggredi?

13

Iam uerò quòd ad habitus modestiam attinet, quòd crispantia collaria non gestent, quòd auro

& serico non fulgeant, quòd omnia ad simplicitatem Christianam composita habeant, quis potest non laudare nisi Iouiniani focus? Legant illi D. Hieronymum epistolā ad Latam de institutione filia uirginitati ab auia destinata; & ad Demetriadem de uirginitate seruanda, præterea ad Saluinam, & aliam ad Furiam de uiduitate seruanda, & uidebunt qualis debeat esse uirginum & uiduarum continentiam seruantium habitus.

Habitus

modestus.

Denique valdè laudabile esse quòd à prudente Confessario dirigantur, clarum est: ut insanus sit, qui neget. Quis enim ita sapiens est, ut per se omnia sciat quæ ipsi in uia spirituali sunt conducibilia, uel propria? Quod si per se non potest scire, expedit ut aliquem habeat quem consulat. Quis autem ad hoc est aptior quàm Confessarius uir doctus & prudens, qui conditionem sui penitentis perspèctam habet? Ineptus est ad directionem conscientiarum, tum is qui indoctus est, quantumuis se putet spirituale & mysticæ Theologiae cultorem, ut multis exemplis posset ostendi. vnde Tobias monebat filium, Consilium semper à sapiente perquirere. indocti enim ex figmentis sui capitis, non ex Patrum doctrina consilia ingerunt, cum magno detrimento eorum qui consilium petunt: tum etiam ij qui conscientiarum regendarum usum non habent; ut sunt illi qui confessiones non audiunt. vnde monet Sapiens Ecclesiastæ 6. Multi pacifici sint tibi, & consiliarius sit tibi vnus de mille.

14

Directio

Confessarij

Obserua Lector. Ex hoc Responso fustorem ab Auctore nostro editum esse Colonia Anno 1615. libellum De bono status eorum qui uouent & colunt Castitatem in seculo, sub nomine Leonis Hubertini, quem deinde uir Clarissimus Balthazar Motetus Typographus Antuerpiensis Lethianis Opusculum inseruit Anno 1626.

CASVS II.

Titius uouit instituire scholas si amicus conualesceret, & simul uouit se non petitorum dispensationem huius uoti aut commutationem.

Votum

non petendi

dispensationem

à suo uoto.

QUERITUR, An amico conualescente possit ullo modo eam petere?

Respondeo, Si iusta causa à pijs & prudentibus uiris iudicetur subesse petendi dispensationem uel commutationem; potest primò petere dispensationem uoti secundi, quo uouit non petere dispensationem de priore: qua dispensatione obtenta, potest etiam petere de priore. Sunt enim hic duo uota distincta; de quorum altero potest immediatè petere dispensationem, de altero non potest immediatè, sed tantum obtenta dispensatione secundi uoti.

Addo, Hoc uotum non petendi dispensationem non obligare, nisi quando melius iudicatur omnibus consideratis non petere: ut rectè docet Richardus in 4. dist. 38. artic. 9. quæst. 3. Sotus autem lib. 8. quæst. 1. artic. 9. sub finem, dicit huiusmodi uota esse futilia. Idem sentiunt multi alij, ut Siluester, Antoninus &c.

15

Quidam

consent hoc

uotum non

obligare.

CASVS III.

Dispen-
satio Vo-
ti.

Quidam Laici vouent se Deo seruituros in Hospitali leproforum. hac formula: Ego Praeter N. facio professionem, & voueo Deo, & B. Virgini MARIAE, & omnibus Sanctis, & tibi Sorori pro hoc tempore Magistra huius domus Hospitalaria in hac Dei-domo loco Reuerendissimi Domini nostri Episcopi, & tuis successoribus: me in posteram videndum in vera obedientia, in castitate corporis, & in voluntaria paupertate; & Ordinis vestes gestaturum iuxta regulam & bonam consuetudinem huius domus usque ad mortem. Et praetera voueo me agrus huius domus usque ad mortem adfuturum, eosque non deserturum. Ita me Deus adiuet, & omnes Sancti eius. Circa hanc formulam vouendi.

QVÆRITVR Primò, *An vota illa sint perpetua, an tantum temporalia?*

QVÆRITVR Secundò, *An qui sic vouerunt, possint sua auctoritate hoc Institutum relinquere?*

QVÆRITVR Tertiò, *An Episcopus loci possit in praedictis votis dispensare?*

Expensâ hâc formulâ vouendi seu profitendi, & simul statutis eiusdem domus Hospitalis:

Ad Primam: Respondeo, Vota illa esse perpetua, non temporalia. Sunt autem hic quinque distincta, quæ Deo vouentur; scilicet, obedientia, castitas, paupertas, gestatio habitus, & obsequium infirmorum: & hæc omnia usque ad mortem obseruanda vouentur: nam bis repetitur illud usque ad mortem, semel ut determinet quatuor vota, quasi principalia & religiosa constituentia quendam statum Euangelicæ perfectionis: & secundò, ut quintum votum determinet, quod respicit principalem functionem illius institutionis, quæ est seruire infirmis.

Nec obstant illa verba formulæ, *Iuxta regulam, & bonam consuetudinem huius domus*, in regula autem tribus locis videatur significari illos liberè posse discedere quando voluerint, vt §. De sanis recipiendis, §. De recedentibus ad seculum, & §. De omnimoda electione: hæc, inquam, verba formulæ non obstant. Tum quia illa verba solum videntur determinare gestationem vestium ordinis; hic enim videtur esse sensus, quod voueat se gestaturum vestes regulares, vt præscribit regula & habet consuetudo domus: idque additum, vt sciretur quales essent istæ vestes, & cur deberent gestari. Tum, quia qui vult recedere, non potest dici facere secundum regulam & bonam consuetudinem domus, sed potius contra regulam & bonam consuetudinem. Tum denique quia repugnantia quædam est si voueas te aliquid usque ad mortem præstiturum, & nihilominus velis esse liber vt non præstes si placuerit. Si enim vis esse liber, quomodo te obstringis usque ad mortem? & si obstringis te usque ad mortem, quomodo vis non esse obstrictus nisi quamdiu libuerit? Vnde

16
Sunt hæc
Vota per-
petua.

Soluitur
obiectio ex
verbis for-
mula.

si mens formulæ vel vouentium est, vt non obligentur nisi quamdiu placebit in illa domo commorari, non oportebat dicere, *Voueo hæc me præstiturum usque ad mortem*, sed, *quamdiu hic sum commoraturus*. Sed hanc non esse mentem, patet partim ex dictis, partim ex nomine professionis, quæ perpetuitatem significat: partim quod bona recedentibus non restituantur; partim quia §. De sanis dicitur, elapso tempore probationis si remanere debeat, sub stola in manu Capellani faciendo professionem, promittat stabilitatem in domo ista: atqui non est stabilitas si retinet libertatem abeundi: partim quia §. De leprosis recipiendis, expressè dicitur leprosos non debere vouere castitatem, aut abrenuntiationem paupertatis, vt caueatur ijs qui matrimonio iuncti sunt, & alijs qui forte à domo per malitiam sunt recessuri: vbi satis insinuat eos qui vouent, & postea recedunt, peccare contra votum suum, nec habere libertatem recedendi aut matrimonium contrahendi, aut proprium habendi.

Neque obstat quòd §. De sanis recipiendis dicitur, *Consuetudines domus secundum posse suum promittat se seruaturum, non sub voto, sed sub penâ infertur* annotata: hinc enim non sequitur eos non obligari sub voto ad stabilitatem, & ad alia quæ expressè vouent; quia multis Religionibus id est commune, vt consuetudines & regulæ non obligent nisi sub pena.

Similiter non obstat quòd §. De recedentibus ad seculum, dicitur; *Cum sanus recedit post factam professionem, vel leprosus post annum, nihil omnino eis dabitur, id est, ex ijs quæ intulerunt*. Non enim hic significatur quòd possint recedere, sed potius contrarium, quia nihil eis restituum iudicatur.

Denique non obstat §. vltimus De omnimoda electione: quia ex eo quòd quis possit eijci in perpetuum, non sequitur, eum qui eijcitur, non fuisse obligatum ex parte sua perfeuerare: tum quia post vota simplicia licitum est eijcere regularem; illa autem vota sunt tantum simplicia: tum quia etiam in probatis Religionibus licet eijcere etiam post professionem, idque iure naturali.

Ad Secundam: Respondeo, Non posse eos, qui sic vouerunt, sua auctoritate hoc Institutum relinquere. Suppono enim esse pium, & consilia Euangelica continere: quamuis possint in quantumque Religionem approbatam commutare. Nam omne votum potest in Religionis approbatae professionem commutari, argumento Capir. Peruenit 2. de iure iurando. & Capir. Scripturae de Voto; estque communis sententia Doctorum: Caietani Verbo Voti commutato. Soti lib. 7. de iustitia quæ. 4. art. 3. & aliorum.

Ad Tertiam: Respondeo, Episcopum posse in praedictis votis dispellere, excepto voto castitatis. Probat, quia Episcopus potest dispensare in omni voto, quod expressè iure vel consuetudine non est reseruatam Sedi Apostolicæ; vt docent omnes Doctores Theologi & Canonistæ, teste Soto supra, Nauarro cap. 12. nu. 75. & alijs. Reseruatæ autem Sedi Apostolicæ sunt tantummodò quinque vt summum: scilicet, Religionis, Castitatis perpetuæ, Professionis Hierosolymitanæ, Peregrinationis ad Limina Apostolorum, & ad S. Iacobum in Compostella; vt Nauarrus & Sotus supra,

17
Soluitur
obiectio ex
statutu
loci.

18
Non pos-
sunt sua
auctoritate
Institutum
relin-
quere.

19
Episcopus
potest dis-
pensare in
omni voto
non refer-
uato Pape.

V S V R A

CASVS I.

Virum per Cap. Quoniam de Vsuris in 6. inualidum reddatur testamentum Caii uxoris Sempronij vsurarij publici, quo, relicta prolihus sua legitimā, instituit maritum heredem, iniuncto ei onere restitutionis quacunque faciendā esse?

Testamentum vxoris publici Vsurarij.

Vide supra, verbo Professio Religiosa in ualida, Cap. 21, §. 22.

20 Ad hanc dispensationem non requiritur consensus tertij.

21 Dispensatus potest fieri sacerdos secularis.

22 Non obest quod vota iniurata.

tus supra, & alij passim docent. Ex predictis autem votis nullum est Sedi Apostolicæ reseruatum, præter votum Castitatis perpetuæ: vt colligitur ex Auctoribus citatis: non enim votum Obedientiæ, Paupertatis, & Stabilitatis est reseruatum, nisi fiat in vera Religione, seu in vero statu Religionis; vt omnes vnanimi consensu docent. Atqui Institutum illius domus, non est vera Religio, cum non sit pro tali approbatum à Sede Apostolica: quod tamen ad statum Religionis necessarium esse, saltem à tempore magni Concilij Lateranensis sub Innocentio III. (quod celebratum est circa annum Domini 1215.) patet ex Decreto eiusdem Concilij, Cap. De nimia. de Religiosis domibus; & Cap. vnico. §. 1. eodem Tit. in 6. ex Concilio Lugdunensi sub Gregorio X. ex quibus omnino constat hæc vota reseruata non esse, sed posse ab Episcopo dispensari, vel commutari, præter votum Castitatis.

Nec obstat quod votum obedientiæ, & votum inferuendi infirmis videatur esse in fauorem tertij, ac proinde non posse in eo dispensari sine consensu tertij: Tum quia in casu Titij hic proposito, de cuius dimissione agitur, adest omnis consensus requisitus ex parte ipsius domus, & Superioris eius, vti narratur: Tum quia hæc vota non sunt principaliter in fauorem tertij, sed accessoriè (nam principaliter sunt Deo ad animæ salutem:) Tum denique quia tota domus, vti suppono, subest iurisdictioni Episcopi loci, qui proinde potest tamquam verus Superior hoc ius remittere, sicut poterat immediatus Superior ipsius domus.

Hinc sequitur prædictum Episcopum posse dispensare cum supra dicto Titio, vt relicto Institutio illo & habitu, fiat Sacerdos secularis. Cum enim possit dispensare in omnibus votis prædictis, præter votum Castitatis, potest illum liberare ab omni obligatione, quam habet erga illam domum ratione suorum votorum, ac proinde vt redeat ad statum & habitum secularem, sic tamen vt teneatur seruare castitatem: & tunc nihil habet impedimenti quo minus sine alia dispensatione possit ad omnes Ordines promoveri.

Nec obstat quod eadem vota videantur iuramento firmata, dum dicitur in formula, Ita me Deus adiuet, & omnes Sancti eius, ac proinde duplici vinculo ligare: quia Episcopus potest in ipsdem iuramentis dispensare. quando enim votum & iuramentum in eandem materiam cadunt, quicumque potest in voto dispensare, potest etiam in iuramento: Siluester Verbo Iuramentum. §. quæst. 3. Dominicus Soto lib. 8. de Iustit. qu. 1. art. 9. Caietanus 22. quæst. 89. art. 9. & alij complures, eisque communior sententia Doctorum, & nemo dubitat quin saltem Episcopus possit dispensare in votis iuratis.

AD huius quæstionis decisionem: Suppono Primò, Vsurarium etiam publicum & manifestum iure naturæ non esse intestabilem, seu inhabilem ad condendum testamentum: sed posse de rebus suis testari sicut quemlibet alium, transfuso onere restitutionis in hæredes. Quilibet enim est arbiter rei suæ cuius habet dominium: atqui vsurarius non solum habet dominium fortis, quâ primò caput facere vsuras, sed etiam ipsarum vsurarum, vt plurimi Doctores tradunt: quod maxime locum habet quando pecuniæ vsuris partæ fuerint cum proprijs permixtæ; vt communiter docent Doctores, & intelligitur apertè ex l. si aliquid. 78. 7. de solutionibus, & alijs Iuribus. Similiter acquirit dominium pecuniæ quâ accipit ex venditione pignori, & c. l. Qui vas, in fine 7. de furtis. Itaque si ius naturæ spectetur, potest de illis disponere præsertim per testamentum, non minus quâ alij de rebus suis: quia onus restituendi transit ad hæredes, & ita nullum fit præiudiciu creditoribus.

1 vsurarius solo iure Canonico est inhabilis ad testandum.

Suppono Secundò, inhabilitatem testandi vsurarijs esse inflictam in pœnâ solo iure Canonico, idè; vt respiciant: sicut & aliæ quædam pœnæ eodè iure in eos statutæ sunt, vt patet Cap. Quoniam de vsuris in 6. Vnde sicut aliæ leges humanæ per vsurarium contrariu, vel etiâ per non vsurarium certis temporibus tolli possunt & abrogari, ita etiam hæc, maxime qua parte pœnalis est, & hanc inhabilitatem infligit. Facillimè enim leges humanæ abrogantur quâ parte dispositione pœnalis continent; vt innumeris exemplis in censuris, irregularitatibus, & inhabilitatibus ostèdi potest, etiâ manente legis dispositione quoad actus prohibitos vel præceptos.

2 Hæc inhabilitas per non vsurarium tolli potest.

Suppono Tertio, Hanc pœnam non habere locum nisi in vsurarios manifestos; vt apertè ex d. Cap. Quoniam colligitur. Vnde non pertinet ad eos qui manifesti nõ erant, vel manifesti nõ habebantur. Manifesti dicuntur qui facti, vel iure sunt notorii esse tales. Facti manifesti & notorii sunt, qui ita palam vsurus exercent, vt nulla tergiversatione negari possit. Iure verò sunt manifesti, qui iudicij sententia de hoc crimine sunt condemnati: Vel, qui de se ipsis legitimo iuris ordine hoc crimen coram Iudice sunt confessi: Vel denique, de quibus id per idoneos testes in iudicio est plane probatum, vt docet Couarruias lib. 3. variarum cap. 3. n. 4. & 5. Infamia & semi-probatio non sufficit, vt idem ostendit. Imò nec confessio extra iudicium coram Parocho & testibus, vt docet Molina disput. 333. quia confessio extrajudicialis non inducit notorium iuris.

3 Soli vsurarij manifesti sunt inhabiles ad testandum.

His positis, tanquam certis & receptissimis Respondeo, hoc testamentum, de quo agitur, ita validum censerè, vt ratione Cap. Quoniam, nulla ratione possit infringi à prolihus.

4 Testamentum Caii est validum, ut pote non manifeste vsurarium.

Conuincitur id Primò: Quia hoc Caput solum loquitur de manifestis vsurarijs. Testamenta, inquit,

B* iij manife.